

Turen går til Grønland

- Et undervisningsforløb til
melletrinnet og udskolingen

Tekst af Martine Lind Krebs

Foto: Mads Pihl/Visit Greenland

Velkommen!

I dette forløb skal du sammen med dine klassekammerater planlægge en rejse til Grønland. I er nemlig et turistbureau som skal sælge grønlandsrejser.

Men noget går galt. Der opstår problemer for jeres turister, og nu er det jeres opgave at rede trådene ud.

Undervejs i forløbet bliver I også klogere på Grønlands natur, kultur, klima og historie. Vi skal drøfte hvad der skal til for at udvikle bæredygtig turisme i Grønland – vi skal lave statistikker om turisme – og så skal vi spille HINT om turisttyperne der rejser til Grønland.

Vi håber det bliver rigtig spændende!

Fakta om rigsfællesskabet og Grønland

Grønland er verdens største ø.

Der bor cirka 56.000 indbyggere i Grønland.

Alle byer ligger ved kysten, og man skal sejle eller flyve for at komme rundt.

Det meste af Grønland er dækket af Indlandsisen. Fra Indlandsisen brækker stykker af isen af og bliver til isfjelde.

Grønland hører sammen med Danmark og Færøerne i et rigsfællesskab.

Grønland tjener flest penge på fiskeri. Du har sikkert smagt grønlandsk hellefisk eller rejer på et tidspunkt i dit liv.

Grønlænderne taler flere sprog. De fleste taler det (vest)grønlandske sprog som hedder Kalaallisut, nogle taler østgrønlandsk eller nordgrønlandsk. De fleste taler også ret godt dansk.

Foto: Mads Pihl / Visit Greenland

Det grønlandske flag hedder *Erfalasorput*. Det betyder Vores flag.

Den grønlandske nationaldragt bruges fx til konfirmationer, bryllupper og til jul.

Den højeste temperatur målt i Grønland er 25,9 grader og den laveste er under -70 grader.

Når klokken er 12.00 i Danmark, er den 8.00 på Grønlands vestkyst. I Ittoqqortoormiit i Østgrønland er den 9.00.

Et tykt bredbåndskabel ligger på havets bund og forsyner de største grønlandske byer med hurtigt internet.

Grønlands nærmeste nabo er Canada. Der er kun 26 kilometer mellem Grønland og Ellesmere Island i Canada.

8% af befolkningen i Grønland er født i Danmark.

Danmark er verdens 12. største land når man regner Færøerne og Grønland med.

Grønlands regioner

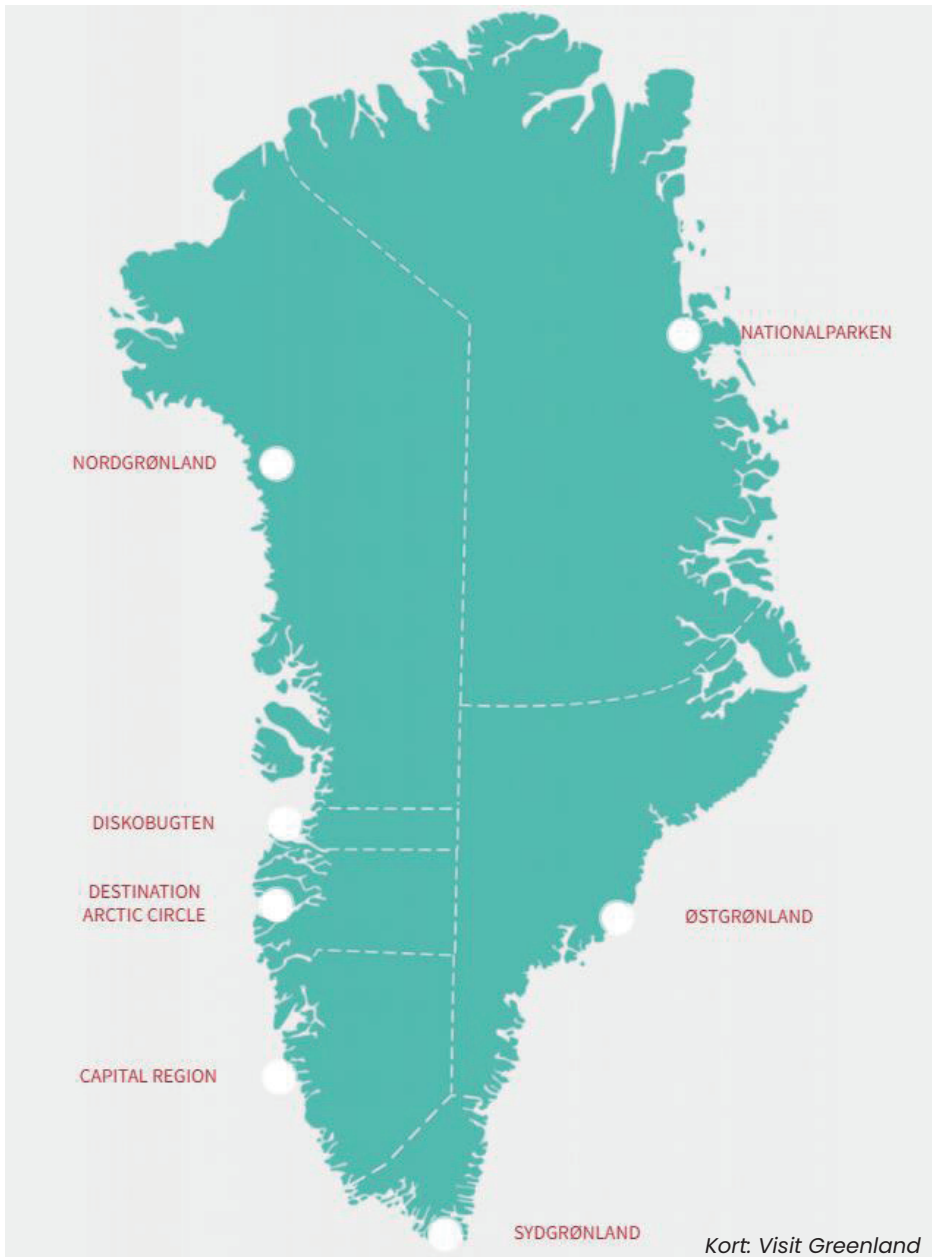
Grønland kan inddeles i syv regioner for turisme. Det er dem du ser på kortet her. Du kan læse mere om de syv regioner på turistrådet Visit Greenlands hjemmeside visitgreenland.com/da/destinationer/

Nordgrønland

Nordgrønland er et gigantisk område fra hovedbyen Ilulissat i syd og til Grønlands nordligste bebyggelse Siorapaluk i nord. De små samfund langs kysten lever fortrinsvist af fangst og fiskeri. Gletsjeren ved Ilulissat er en af verdens mest aktive, og isfjorden her er UNESCO verdensarv. Nordgrønland har midnatssol om sommeren og polarnat om vinteren, her køres på hundeslæde og roes i kajak – og naturen er den altafgørende drivkraft for alt hvad man foretager sig.

Diskobugten

Den store Diskobugt tiltrækker størstedelen af turisterne i Grønland. De fleste kommer for at se Ilulissats isfjord, men området byder på mange andre fantastiske oplevelser. Diskøen med sin vulkanske geologi ligner intet andet sted i Grønland. Hovedbyen på øen, Qeqertarsuaq, er et godt udgangspunkt for vandreture.

Kort: Visit Greenland

Husk at indberette materiale som printes ud, til Copydan hvis din skole er indberetningspligtig.

Destination Arctic Circle

Dette er den region som de fleste turister starter deres rejse i. Danmarksflyveren flyver til og fra lufthavnen i Kangerlussuaq. Fra Kangerlussuaq kan man komme på tur ind til Indlandsisen, og området er også et af de bedste steder i Grønland at spotte moskusokser. Fra Kangerlussuaq og til byen Sisimiut ligger den populære vandrerute Arctic Circle Trail som tager ca. 10 dage at gennemføre, og regionens anden hovedby Maniitsoq er populær for sin heliskiing.

Capital Region

Nuuk er Grønlands hovedstad, og med over 17.000 indbyggere føles den som en lille storby eller en stor lilleby. Her er cafeer, shoppingcenter, museer og svømmehal, men der er også masser af mulighed for at komme ud i naturen på hvalsafari eller på en tur ind til den fredelige bygd Kapisillit i bunden af Nuuks fjord.

Sydgrønland

Mange bliver overrasket over mødet med Sydgrønlands grønne enge, græssende får og vikingeruiner. Her er ingen hundeslæder eller midnatssol, men friske hjemmedyrkede grøntsager, rideturisme og Grønlands eneste skov. Byerne i Sydgrønland ligger tættere, så mange turister sammensætter en rejse hvor de sejler rundt mellem flere steder.

Østgrønland og nationalparken

Østgrønlændere levede isoleret fra omverdenen læn-
gere tid end grønlænderne på vestkysten, og derfor er
kulturen i Østgrønland i dag markant anderledes end
på vestkysten. Sproget er et helt andet, og de grøn-
landske myter og sagn spiller stadig en afgørende rol-
le. Naturen er dramatisk med høje fjelde og et hav der
fryser helt til om vinteren. Nord for byen Ittoqqorto-
miit ligger verdens største nationalpark, som - bortset
fra nogle enkelte bemandede vejrstationer - slet ikke
er beboet. Mange turister besøger Østgrønland på
ture fra Reykjavik i Island.

Sydgrønland. Foto: Mads Pihl/Visit Greenland

Begreber - statistik

Observationer

Tal som er grundlag for en statistik, kalder man for observationer. Det samlede antal observationer kaldes for et observationssæt.

Gennemsnit

Et gennemsnit er middelværdien af en række observationer. Man finder det ved at lægge alle observationer sammen og dividere dette tal med antallet af observationer.

Størsteværdi og mindsteværdi

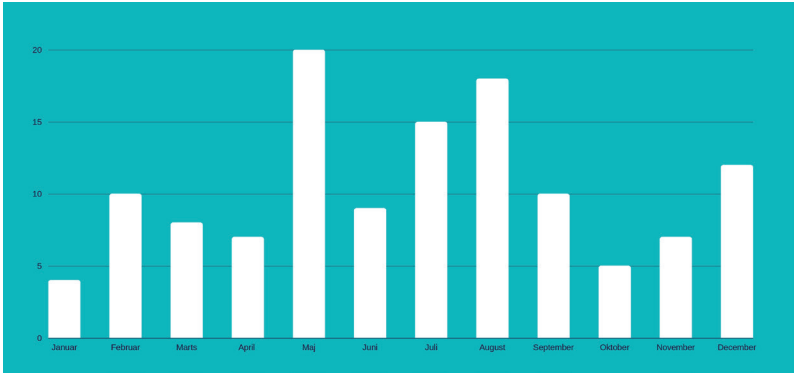
Den observation der har den største værdi og den mindste værdi.

Hyppighed

Hyppigheden angiver hvor ofte (hyppigt) de forskellige observationer forekommer.

Frekvens

Frekvensen beskriver observationens hyppighed i forhold til det samlede antal observationer. Man finder frekvensen ved at dividere hyppighed med antallet af observationer. Vil man have resultatet i procent, skal man gange med 100.

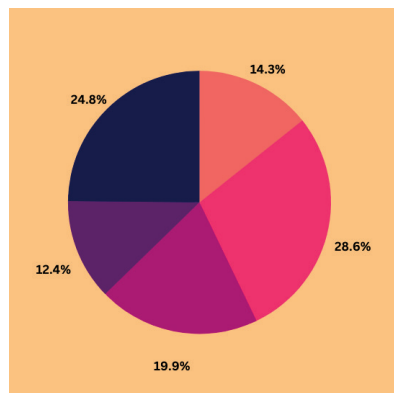

Pindediagram

Et pindediagram kaldes også et søjlediagram – pindediagram har smalleste søjler. Det viser hvordan observationerne fordeler sig.

Cirkeldiagram

Et cirkeldiagram er godt til at vise hvordan brøkdelenene af noget fordeler sig.

Husk at indberette materiale som printes ud, til Copydan hvis din skole er indberetningspligtig.

Hvordan kommer man rundt i Grønland?

Til lands

De grønlandske byer er ikke forbundet af veje. Vil man fra en by til en anden, må man enten flyve eller sejle. Til gengæld er der biler og busser inde i byerne som vi kender det fra Danmark.

Der er ikke togbaner i Grønland, og der er heller ikke motorcykler.

Der findes vandreruter mellem nogle byer som man kan gå, blandt andet fra Ilimanaq og ind til Ilulissat. En af de længste vandreture er Arctic Circle Trail fra Kangerlussuaq til Sisimiut hvor der er anlagt en grusvej til ATV-køretøjer.

Om vinteren kan man køre på hundeslæde. De grønlandske fangere bruger hundeslæden til at tage på fangst eller køre ind til byen. Man kan også køre på snescooter om vinteren. De unge kan godt lide at køre ræs på snescooter, men den bruges også som transportmiddel i hverdagen, og nogle kører endda snescooter til arbejde.

Til vands

Op langs Grønlands vestkyst fra Qaqortoq i syd til Ilulissat i Diskobugten sejler passagerskibet Sarfaq Ittuk i rutefart mellem april og december.

I Diskobugten og i Sydgrønland er det rederiet Disko Line der står for trafikken.

Om sommeren er der turistselskaber der arrangerer sejlture, men de sejler ikke rutefart.

*Kystpassagerskibet Sarfaq Ittuk.
Foto: Aningaaq Rosing Carlsen/Visit Greenland*

I luften

Forholdene for at flyve i Grønland er ekstreme. Vejret er meget omskifteligt. Bjergene, de lave temperaturer og vindforholdene gør det en udfordring for piloterne at flyve i Grønland. For eksempel risikerer flyet at ise til oppe i luften. Bjergene kan skabe kastevinde eller opadgående vinde der fører til turbulens.

Der er kun få flyselskaber der flyver til Grønland. Det største er Air Greenland som er Grønlands nationale flyselskab. Air Greenland flyver mellem Grønland og Danmark og mellem alle de grønlandske byer og mange af bygderne. Nogle af byerne har ikke landingsbaner, fx Qaqortoq – den største by i Sydgrønland – som man flyver med helikopter til.

Danmarksflyveren flyver til og fra bygden Kangerlussuaq, og herfra kan man komme rundt til de andre byer i Grønland. Der er ved at blive bygget nye lufthavne i Nuuk og Ilulissat, og når de åbner, kan man flyve direkte hertil fra Danmark.

Det grønlandske luftfartsvæsen har strenge grænser for hvor meget det må blæse for at et fly kan lette og lande. Derfor er der mange forsinkelser og aflysninger. Når det sker, sørger flyselskabet for overnatning og mad til de strandede passagerer.

Dash-8 fly. Foto: Mads Pihl/Visit Greenland

*Blæst i Kangerlussuaq hvor Danmarksflyveren skal af sted.
Foto: Walther Toft/Air GreenlandPihl/Visit Greenland*

Husk at indberette materiale som printes ud, til Copydan hvis din skole er indberetningspligtig.

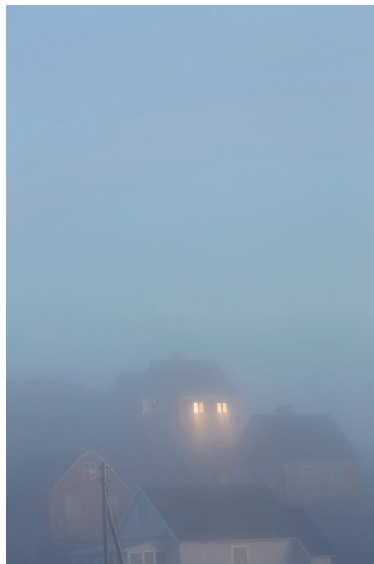
Vejret i Grønland

Vejret i Grønland er noget helt andet end i Danmark. Det kan være meget uforudsigeligt, og nogle gange er vejret så ekstremt at man ikke kan foretage sig det man ellers havde planlagt.

Som den tidligere rejseleder Malik Milfeldt plejede at sige til turister:

- Det kan godt være I er vant til at det derhjemme er jer selv der er bossen. Her er der en anden boss. Det er Moder Natur.

Derfor er det sjældent at en ferie i Grønland går helt som planlagt. I sidste ende kommer folk som regel på de ture de havde tænkt sig, men måske ikke i den rigtige rækkefølge. Hvis en tur, for eksempel en slædetur eller en hvalsafari, bliver helt aflyst på grund af dårligt vejr, refunderer turistsekskaberne pengene som turisterne har betalt for turen.

Tåge i Paamiut.

Foto: Peter Lindstrøm/Visit Greenland

Klima

Klimaet i Grønland er arktisk. Gennemsnitligt kommer temperaturerne ikke over 10 grader. Lokalt kan der dog om sommeren blive op til 20 grader i solen med juli som den varmeste måned. Det er ofte skyfrit. Temperaturforskellen mellem sommer og vinter svinger fra sted til sted. I Nordgrønland kan forskellen være helt op til 40 grader.

Med sine 2,2 millioner kvadratkilometer – næsten 50 gange Danmarks størrelse – er der ikke noget at sige til at klimaet i Grønland varierer en hel del. Der er stor forskel på hvor koldt det bliver fra nord til syd. Temperaturforskellen svinger helt op til 30 grader fra Nordgrønland til Sydgrønland. Det koldeste der er målt, er på Indlandsisen hvor temperaturen kan nå ned på minus 70 grader.

Foto: Ása Steinars/Visit Greenland

Luften i Grønland er meget tør i forhold til i Danmark. Det har betydning for hvor koldt det føles. Mange grønlandere siger at de fryser mere i Danmark.

Temp. i °C			25	20	15	10	5	0	-5	-10	-15	-20	-25	-30	-35	-40	-45	-50
Kmt	m/s	kt																
0	0	0	25	20	15	10	5	0	-5	-10	-15	-20	-25	-30	-35	-40	-45	-50
7	2	4	25	20	15	9	5	-1	-6	-11	-16	-21	-26	-31	-36	-41	-46	-51
14	4	8	23	17	12	5	0	-6	-12	-18	-24	-30	-36	-42	-48	-54	-60	-66
22	6	12	23	16	10	3	-3	-10	-16	-23	-29	-36	-42	-49	-55	-62	-68	-75
29	8	16	22	15	8	1	-6	-13	-19	-26	-33	-40	-47	-54	-61	-68	-75	-82
36	10	19	21	14	7	0	-7	-15	-22	-29	-36	-43	-50	-58	-65	-72	-79	-86
43	12	23	14	6	-1	-9	-16	-23	-31	-38	-46	-53	-61	-68	-75	-83	-90	
50	14	27	13	6	-2	-10	-17	-25	-32	-40	-47	-55	-63	-70	-78	-85		
58	16	31	5	-3	-10	-18	-26	-33	-41	-49	-57	-64	-72	-80	-87			
65	18	35				-11	-19	-26	-34	-42	-50	-58	-65	-73	-81	-89		
72	20	39						-27	-35	-43	-50	-59	-66	-74	-82	-90		

Kuldeindekset viser hvor koldt det føles i Grønland hvis det også blæser. Grøn: minimal risiko for forfrysning, men også en falsk følelse af trykthed hvis man er ude i længere tid.

Lys blå: Tiltagende risiko for forfrysning, lettere forfrysning af blottet hud inden for 30 minutter.

Mellembå: Fare for forfrysning, forfrysning af blottet hud inden for 10 minutter.

Mørkeblå: Stor fare for forfrysning, forfrysning af blottet hud i løbet af 5 minutter.

Bydelen Qinngorput i Nuuk .
Foto: Mads Pihl/Visit Greenland

Paamiut .
Foto: Peter Lindstrøm/Visit Greenland

Blæst

Generelt blæser det mindre i Grønland end i Danmark. Man kan tit opleve helt spejlblanke fjorde og hav. Men når det blæser, kan det til gengæld gå vildt for sig.

Føhnvinden er et almindeligt vejrphænomen i Grønland om vinteren. Det er en varm og tør vind fra Indlandisen med kraftige vindstød. På kort tid kan denne tørre og varme vind få temperaturen til at stige 15-30 grader så sneen og isen pludselig smelter. Føhnvindene kan være meget kraftige med vindstød på over 50 meter i sekundet (180 km/t).

Midnatssol og polarnat

Storm i Sisimiut. Foto: Mads Pihl/Visit Greenland

Grønland ligger så højt mod nord at solen i Nordgrønland om sommeren slet ikke går ned. Det kaldes midnatssol. Omvendt står den ikke op om vinteren. Det kaldes polarnat.

Polarcirklen der går gennem Grønland, markerer grænsen for midnatssol og polarnat. Jo højere man befinder sig nord for polarcirklen, jo længere er perioden med polarnat og midnatssol.

*Når solen vender tilbage efter mørketiden, mødes folk og fejrer det.
Foto: Thomas Nørby Mogensen/Visit Greenland*

Piteraqaq

- stormen der overfalder én

Den grønlandske storm piteraqaq (udtales bi-de-rak) er noget man har respekt for – især i Østgrønland hvor den for det meste forekommer.

Piteraqaq opstår når ansamlinger af kold luft højt oppe i luftlagene styrter som laviner ned over terrænet mod kysten. Det resulterer i en voldsom storm der kan være af dobbeltorkanstyrke med vindstød på 70-80 meter i sekundet (252-288 km/t). Piteraqaqen kan opstå og slå ned i løbet af få minutter.

I Tasiilaq er der en mast med en lampe der blinker når der er piteraqaq på vej. Tasiilaq er ekstra hårdt ramt af piteraqaqer fordi byen ligger i en dal som forstærker vindstyrken når luften presses gennem dalen. At de fleste huse er bygget i træ og har skodder for vinduerne, gør at de kan give sig lidt i vinden og dermed bedre modstå en piteraqaq. Mange af husene har også en stålwire trukket hen over taget og boltet ned i klippen som sørger for at taget ikke blæser af.

6. februar 1970 blev byen Tasiilaq alligevel ramt af så voldsom en piteraqaq at byen nærmest blæste i havet. Vindmåleren blæste i stykker da vindstødene nåede op på 72 meter i sekundet, men man regner med at vinden nåede helt op på 90 m/s. (324 km/t).

Ødelæggelserne i Tasiilaq i 1970 var så store at man overvejede at lade være med at genopbygge byen. Der findes stadig folk i Grønland i dag der husker den voldsomme piteraqa i 1970. Foto: Arktisk Institut

Redningstjeneste

Uden for byerne er der ikke mobilsignal i Grønland. Derfor skal man altid have noget sikkerhedsudstyr med sig når man er på tur i fjeldet. De fleste bruger en satellittelefon og GPS. Den er forbundet med en døgnbemandet vagtcentral, GEOS, som kan modtage nødopkald fra hele verden.

Hvis der kommer et nødopkald fra Grønland, kontakter GEOS den grønlandske redningstjeneste JRSS (Joint Rescue Coordination Centre) som er en del af forsvarrets arktiske kommando i Nuuk. JRSS leder redningsaktionen.

Hos Air Greenland står der redningshelikoptere klar. Forsvaret har også nogle inspektionsskibe som sejler ved Grønland. De er også en del af redningstjenesten. Nogle af dem har en helikopter på dækket.

*Inspektionsskibet Hvidbjørnen i Grønland.
Foto: Forsvaret*

*Flere af inspektionsskibene har helikoptere der kan lande på dækket.
Foto: Forsvaret*

Husk at indberette materiale som printes ud, til Copydan hvis din skole er indberetningspligtig.

Sygehuse

Det største sygehus i Grønland ligger i Nuuk og hedder Dronning Ingrid's Hospital. I folkemunde kaldes det Sana fordi det blev bygget som et tuberkulose-sanatorium. Her kan man få behandling for de fleste skader og sygdomme. Der er dog enkelte alvorlige sygdomme som man ikke kan behandles for i Grønland, fx kræft. Hvis en patient har behov for mere specialiseret hjælp, flyves patienten til Danmark eller Island.

Ud over Sana er der fire store regionsygehuse i Grønland - i Ilulissat, Aasiaat, Sisimiut og Qaqortoq. Regionsygehuse kan tage sig af de fleste akutte skader, brækkede ben og den slags. De har også fødeafdelinger og almindelige lægeundersøgelser. Men hvis en patient er blevet svært kvæstet, sendes patienten som regel med fly eller helikopter til Nuuk.

I de større byer i Grønland hvor der ikke er et regionsygehus, er der et sundhedscenter. I sundhedscentret arbejder 1-2 læger. De tager sig af de fleste lægelige opgaver, men ikke større operationer.

I mindre byer er der en såkaldt sundhedsstation. Den er bemandet med enten en sygeplejerske, en sundhedsassistent eller en sundhedsarbejder.

I de allermindste byer er der ikke en sundhedsstation, men i stedet en medicinkiste som én af beboerne har adgang til.

*Sygeplejestationen i Kuummiut.
Foto: Johan Navne*

Slædehunde

I Grønland må der kun holdes slædehunde i byer nord for polarcirklen, dvs. fra Kangerlussuaq og op og i Østgrønland.

Slædehundene er arbejdshunde der bruges til at trække fangernes hundeslæder. Hundeslæden er stadig et vigtigt transportmiddel i Grønland i forbindelse med jagt og fiskeri. Ifølge loven skal slædehundene være lænkedede. I de fleste byer står hundene på særlige hundeområder i byens udkant.

Slædehundene er meget udholdende og stærke. En hund alene kan trække 50-60 kilo. De har lang, blød pels og spidse snuder, og de hylar ligesom ulve. Slædehundene kan klare sig uden mad i lang tid og kan overleve i meget koldt vejr. Hvis der er snestorm, ruller hundene sig sammen og dækker snuden med deres lange buskede haler.

Indimellem sker der ulykker hvor mennesker bliver bidt af slædehundene. Det sker ligefrem at hundene bider nogen ihjel. Myndighederne i Grønland advarer om at man ikke skal komme for tæt på de lænkedede slædehunde. Især når de har hvalpe, kan hunhundene virke aggressive fordi de vil beskytte hvalpene. Når hunde overfalder mennesker, bliver de altid aflivet.

*Slædehunde. Foto: Mads Pihl/
Visit Greenland*

At hundene overfalder mennesker, betyder dog ikke at slædehunden er en aggressiv eller bidsk hunderace. Tværtimod er slædehundene meget hengivne over for deres ejer. Man skal bare altid huske på at de er arbejdsdyr, ikke kæledyr.

Isbjørne

*Isbjørn. Foto: Staffan Widstrand/
Visit Greenland.*

Isbjørnen er den største bjørn der findes. En voksen han kan blive mellem tre og fire meter høj når den rejser sig på bagbenene. Hannerne er de største og vejer gennemsnitligt 500 kilo, men de kan veje helt op til et ton. Det er næsten det samme som en almindelig større personbil.

Selvom isbjørnen er et farligt rovdyr, er det relativt sjældent at mennesker i Grønland kommer til skade i mødet med en isbjørn eller ligefrem bliver ædt.

Forklaringen er sandsynligvis at der er slædehunde i de fleste byer hvor der kan komme bjørne på "besøg". Så snart hundene får færten af bjørnene, hyler de og laver en masse larm, og så vil byens fangere opdage bjørnen. Desuden er den grønlandske befolkning altid opmærksom på risikoen for at møde en isbjørn. Man går ikke alene ud i fjeldet uden en riffel hvis der er risiko for at møde en bjørn.

*Isbjørneskind. Foto: Chiara Zonca/
Visit Greenland*

Nogle gange begynder isbjørnene at opsøge beboede områder for at lede efter mad. Isbjørnene er selvfølgelig meget farlige for de mennesker der bor der. Derfor kalder man dem problembjørne.

Det er kun tilladt at skyde isbjørne hvis man er fanger og har en særlig tilladelse, og hvis fangstkvoten ikke er opbrugt. Hunner og unger er totalfredede. Det er kun hanner som man må drive fangst på. Kun i alleryderste nødstilfælde må man skyde en isbjørn. Det vil altså sige at det kun er tilladt hvis ens liv eller andres liv er i fare.

Selvstyret har udarbejdet en vejledning i hvad man skal gøre hvis man møder en isbjørn. Der står blandt andet:

Man skal ikke optræde på en måde som kan fremprovokere et angreb. Eventyrlyst og ønske om at tage billeder af isbjørnen retfærdiggør ikke en handling der kan sætte dit, andres eller isbjørnens liv i fare!

Hvis man støder på en isbjørn, råder vejledningen én til:

Råb højt, lav larm og vift med armene for at fremstå større. Det er ofte nok til at jage en nysgerrig isbjørn på flugt. I områder med risiko for at støde på isbjørn bør man altid have en riffel med til at lave skræmmeskud med tanke på det alleryderste nødstilfælde hvor man er nødsaget til at skyde isbjørnen.

Hvis befolkningen i en by eller bygd gerne vil have en problembjørn aflivet, skal de kontakte Departementet for Fiskeri, Fangst og Landbrug og søge om tilladelse. Det er enten politiet, kommunefogeden eller jagt- og fiskeribetjenten der står for aflivningen. En aflivning af en isbjørn er altid absolut sidste udvej.

Når en isbjørn er blevet aflivet, tilhører den Selvstyret. Ofte vil kødet blive fordelt til bygdens borgere eller byens plejehjem, og Selvstyret får skind og kranium.

Ordforklaringer

Arktisk Kommando: Det danske forsvars enhed i Nuuk. Arktisk Kommando beskytter både Grønland og Færøerne. Herudover har de flere andre opgaver, fx fiskerikontrol, miljøovervågning, søopmåling og så er de en del af redningsberedskabet (SAR – Search and Recue).

ATV: Terrængående firehjulet køretøj.

Danmarksflyver: Flyveren mellem Grønland og Danmark.

Fangst: Jagt. I Grønland bruger man oftere ordet fangst end ordet jagt.

Fangstkvote: Grønlands regering Naalakkersuisut sætter tal for hvor mange dyr der må jages af hver art. Disse tal kaldes kvoter. Når kvoten er opbrugt, må dyret ikke jages mere.

Føhn: Føhn-vinden er som piteraqa en katabastisk vind (der falder ned højt oppe fra), men i modsætning til piteraqa er den varm og kan få temperaturen til at stige 15–30 grader.

Gletsjer: En tunge af is som strækker sig fra Indlandsisen inde i landet og ud mod havet. Der hvor gletsjeren møder havet, brækker der store stykker is af som bliver til isfjelde.

Heliskiing: Skiløb hvor man springer ud fra en helikopter og står på ski ned af uberørte fjeldsider.

Hvalsafari: Turistsejlture for at se på hvaler.

Inspektionsskibe: Forsvarets skibe i Grønland kaldes inspektionsskibe.

Midnatssol: Nord for polarcirklen går solen ikke ned om sommeren.

Moskusokse: En særlig langhåret okse som lever i Grønland.

Isfjord: Fjorden tæt på en gletsjer er fyldt med store og små stykker is og isfjelde; derfor kaldes den isfjord.

Piteraqaq: Piteraqaq er det grønlandske navn for en type storm som kan ramme Østgrønland. En piteraqaq er en såkaldt katabastisk vind; en slags vind der "falder" ned højt oppe fra og forstærkes undervejs. Piteraqaq kan være af orkanstyrke.

Polarcirklen: Breddegraden 66° 33'39" kaldes for den nordlige polarcirkel. Nord for denne usynlige grænse forekommer midnatssol og polarmørke. I Grønland bruger man også polarcirklen til at definere hvor man må have slædehunde (nord for).

Polarnat: Det modsatte af midnatssol når solen ikke står op om vinteren.

Problembjørn: Isbjørne der færdes så tæt på mennesker og byer at de er farlige.

Region: Et geografisk område.

Regionssygehus: Grønland er opdelt i fire sundhedsområder (regioner) der hver har et større sygehus. Regionssygehusene er bemandede med læger, syge-

plejersker, sundhedsassistenter, sundhedsplejersker, jordemødre, sygeplejere, fysioterapeuter, bioanalytikere, portører og sundhedshjælpere. De kan analysere blodprøver og tage røntgenbilleder.

Sanatorium: Behandlingssted. I 1950'erne blev der bygget flere tuberkulose-sanatorier i Grønland. (Se under tuberkulose)

Satellittelefon: En telefon som man kan bruge øde steder fordi den sender via satellit-signal.

Sundhedsarbejder: En person der har gennemgået en 22 uger lang basal sundhedsuddannelse.

Sundhedsassistent: Har taget en uddannelse inden for sygepleje og omsorg. I Danmark kalder vi dem ofte sosu'er (social- og sundhedsassistent).

Sundhedscenter: Et lægehus hvor man kan blive tilset af læger, men ikke opereret. Der findes store og små sundhedscentre. Ved de store sundhedscentre er der typisk 1-2 læger, mens der ved de små sundhedscentre kun er en læge ansat.

Sundhedsstation: Sundhedsstationen er nummeret mindre end sundhedscentret. Den er bemannet med enten en sygeplejerske eller sundhedsassistent og/eller bygdesundhedsarbejder.

Tuberkulose: Sygdom der som regel angriber lungerne. I 1950'erne døde mange grønlandere af tuberkulose (ca. hvert tredje dødsfald). Derfor blev der gjort en kæmpe indsats for at bremse sygdommen.

Turbulens: Rystelser i en flyver som skyldes vind- og trykforhold.

UNESCO verdensarv: FN-organisationen UNESCO har udpeget en lang række steder i verden til at være verdensarv. Grønland har tre verdensarvsområder: Ilulissat isfjord, nordboruiner i Sydgrønland og jagtområder ved Aasivissuit-Nipisat.

Vejrstation: Små bebyggelser i øde egne hvor der bor meteorologer som foretager vejrmålinger.

Vulkansk geologi: Klippeformationer der er fremkommet ved vulkanudbrud.

Er du i tvivl om hvordan nogle af de grønlandske navne og ord siges, så gå ind på vores udtalebibliotek på:
sumut.dk/da/dagensgroenland/udtaleordbog